

Posudek oponentky diplomové práce

Jméno diplomanta: **Radim Jakubec**

Téma práce: **Úhrnek**

Rozsah práce: 140 192 znaků

Datum odevzdání práce: 13.09.2023

1. Aktuálnost (novost) tématu: Téma práce je nové jen v tom, že rubrikovaný institut je pojednán samostatně, totiž jako zvláštní a jediný předmět teoretického zájmu, resp. závěrečné, absolventské práce.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje, jejich zpracování a použité metody: Zvolené téma je průměrně náročné na teoretické znalosti, mnohem náročnější je na vstupní údaje. Šíře záběru, v němž diplomant předmět svého zájmu zpracoval, je značná. Je to zřejmé už z toho, že diplomant předkládá dost obsáhlou historickou kapitolu, i kapitolu, v níž informuje o několika platných právních úpravách.

Poněkud neobvyklé, nestandardní jsou metody, jimiž diplomant v převážné míře pracuje. V úvodu práce o metodách nepíše ničeho. Po seznámení se s obsahem práce lze konstatovat, že diplomant používá zčásti metodu historického srovnání a srovnání v rovině platného práva v pohledu za hranice ČR, především ale využívá různé metody lingvistické. Sám potom výslovně mluví o „preskriptivní kapitole“, což asi má mít nějaký metodologický význam, bohužel, nevím, jaký („preskripce“ totiž znamená „předpis“; chce tím naznačit, že se zabývá rozbořením platného předpisu?). Budiž připomenuto, že metodologie v právním/právnickém textu je konstantní, okruh metod je obecně známý, např. lingvistickou metodu nezahrnuje.

3. Formální a systematické členění práce: Předložená práce je rozčleněna do úvodu, tří částí/kapitol a závěru. Části jsou dále členěny, druhá část několikanásobně, diplomant tady řeší nejrozličnější dílčí témata, bez systematického úběžníku, zčásti jen naznačeného závěrečným vlastním návrhem rozhodného ustanovení platného civilního kodexu (OZ 2012). Před vlastní text diplomové práce (dále jen d.p.) je položen obsah, za textem d.p. následují další obligatorní části d.p., abstrakt je přeložen do angličtiny.

4. Kritéria hodnocení práce

4.1. Splnění cíle práce: O cílech své d.p. píše diplomant na dvou místech. Nejprve praví, že se hodlá snažit „o objasnění nejednoznačných prvků institutu“ (což je „jedním z hlavních motivů a cílů práce“), v abstraktu pak čteme, že cílem d.p. je zevrubná analýza „právního institutu úhrnku z hlediska jeho diachronního vývoje a dopadů aplikace této právní úpravy do sféry práv a povinností adresátů právních norem“. Takto naznačené cíle d.p. diplomant

splnil.

4.2. Samostatnost při zpracování tématu: Diplomant – jak se lze domnívat – pracoval samostatně.

4.3. Logická stavba práce: Souvisí se systematikou práce (ad 3), proto viz výše.

4.4. Práce s literaturou (využití cizojazyčné lit.), citace: Diplomant předkládá nebohatý seznam použité literatury, žel bez utřídění, prameny české, slovenské, jiné, komentáře, monografie, všechno v jednom. Je ale možné zjistit, že učebnici občanského práva z poslední doby (tj. po r. 1948) necitují žádnou, z monografií z doby před r. 1948 jen jedinou, komentáře českého platného práva jen z nakladatelství C.H.Beck, Wolters Kluwer schází, kromě Velkého akademického komentáře (Eliáš a kol.) a staršího Holubova komentáře, nepracoval diplomant s ničím, přitom jsou k dispozici velmi kvalitní komentáře Švestka a kol. (C.H.Beck). Co ale schází především, to je Sedláček, jak v Obligačním právu, tak, a to především v komentáři, velký a dobrý komentář Rouček-Sedláček diplomant zjevně nezná.

K otázce práce s literaturou patří i to, že diplomant pro platný civilní kodex nezvolil žádnou vhodnou zkratku, ale ani jednotné (jedno jediné) označení, takže se mu stane, že na jedné stránce d.p. je OZ 2012 nazván pěti různými výrazy (sic!).

Kvalitu práce s literaturou podstatným způsobem snižuje i velmi časté opisování textu, textu zákona, textu práce jiného autora atd. atd. Že je standardním způsobem právnické literární práce tzv. převyprávění, to diplomant asi neví. Kromě toho, nelze souhlasit se způsobem citování zákonného textu. Diplomant napíše paragraf, číslo, pak dvojtečku a následně opíše text právní normy! (Za všechny str. např. str. 59.) Když už opisovat, pak přesně, a ne s chybou! A konečně: text zákona do okolního textu diplomant nevřadí, nechá jej stát o samotě. Rozhodné normy opisuje znova a znova, např. opsaný text ust. § 1918 OZ 2012 najdeme v posuzované d.p. šestkrát nebo i sedmkrát!?!

Poznámkový aparát je standardně početný. Nelze mu ale nevytknout chyby. Citace jsou neúplné, tu a tam i chybné, cit. místa neexistují, resp. nejsou dohledatelná. Problém je např. už s Digesty (v českých textech standardně s velkým D!), diplomant cituje ze souboru označeného Corpus ... vedeného on line, kdo nemá přístup, nenajde; pro Digesta existuje přece standardní citační norma! (stejně jako pro jiné římskoprávní prameny), což ale nejspíš citovaný on line text neumožňuje?!?! Když už diplomant nesprávně používá pro OZ 1950 označení „střední“, měl by aspoň v poznámce uvést, jak označení vzniklo, resp. kdy bylo možné je mít za správné a proč dnes je jednoduše nesmyslné. Dalším problémem je „ZMO“: diplomant, jak je zřejmé, z toho, co napsal, vůbec netuší, co to bylo za právní předpis, jaká byla jeho funkce, proč atd. atd. Aspoň mohl odkázat na relevantní vysvětlující literaturu.

Již na tomto místě je nutné vytknout diplomantovi, že – snad ve snaze předvést své jazykové znalosti (které ale v žádném případě nejsou pro hodnocení studenta na právnické fakultě významné), ale možná z jiného

důvodu – pouští se do vlastních překladů ze všech možných jazyků, počínaje právě latinou. Takové překlady jsou pak chybné nebo nepřesné (srov. např. překlad „accipio“, nebo proč „prodejce“, když „kupující“, nebo překlad slovy „konec kustodie nastává v momentu“; proč nepřeložit také slovo „custodia“?!) Právní texty hledící do historie přece zásadně pracují s ověřenými překlady, vždyť pro všechny kodexy, počínaje těmi původně v latině a konče třeba těmi v němčině, byl dávno vytvořen český slovník, vybočení z tradičního slovníku vede ke znejistění čtenáře zvyklého na jiné pojmy: začne mít pochybnosti o správnosti samé podstaty. //Výtka k překladu se netýká jen latiny, ale za všechny např. „übersehbar“ není „obsáhnutelný“ (N.B. takové slovo nepatří do českého slovníku), ale „přehlednutelný“! atd.; „Pauschal“ nelze překládat jako „celek“! atd. atd.!! I v překladech z dalších jazyků jsou nepřesnosti, ba nesprávnosti!//

Poznamenávám, že diplomant chybně užívá i výrazy české, právnické texty přece zásadně pracují se slovesy dokonavými, jen ty jsou normám adekvátní (jsou samozřejmě výjimky, např. v institutu promlčení atd.).

K řečenému se sluší dodat: diplomant v celé d.p. zkoumá velmi podrobně vyjadřování (pracuje lingvistickými metodami, zabývá se normou „z hlediska gramatického“), zabývá se překladem, slovy a slovními spojeními, podstata jakoby ustupuje do pozadí, dnes se obvykle říká, že „je upozaděna“, srov. kupř. diplomantovo uvažování nad rozdílem mezi výrazy „úhrnek“ a „úhrn“.

4.5. Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu): Diplomant analyzoval téma v náležitě hloubce odpovídající očekávanému rozsahu diplomové práce, bohužel (viz výše) je analýza namnoze spíše lingvistická. Ke kvalitě analýzy právnické/právní, dále.

4.6. Úprava práce: Neodpovídá standardu – viz výše (samostatně položené citace norem, bez navázání na text předchozí, resp. následující).

4.7. Jazyková a stylistická úroveň: Kromě tzv. překlepů a dalších větších i menších pochybení, d.p. bohužel obsahuje i gramatické chyby, a to i hrubé! Nepozornost? Nepečlivost? Neznalost?

Diplomant používá květnatá souvětí, zvláštní, nejednou nesprávná, slovní spojení i větné vazby.

Má v oblibě negativní vyjadřování, zákon i právnické texty se vyjadřují obvykle pozitivně. Příkladem negativního vyjadřování je diplomantem opakovaná „neodpovědnost“. To je výraz, se kterým jsem se dosud nesetkala (srov. např. na str. 43 „K neodpovědnosti za vady věci ... nedochází ...“). Diplomant tady odkazuje na text komentáře – ale na cit. místě nic o neodpovědnosti nenajdeme! Horší je to s výrazem „nejakostní“; toto slovo má totiž několik významů. Pak je zřejmé, proč se o „nejakosti“ nemluví, a používají se výrazy se slovním základem „vad“.

O používání nedokonavých tvarů sloves již výše (a příkladem je právě výše uvedené slovo „nedochází“).

Některá slova používá diplomant velmi často, přestože jde o výrazy nesprávné nebo nesprávně použité. Např. výraz „minimálně“ je mnohovýznamový, máme několik českých výrazů, mezi nimiž je ten který správný nutno pečlivě vybrat (rozhodně „minimálně“ neznamená „alespoň“). Slovo „samotný“ také patří mezi

slova v d.p. často užitá, jenomže diplomant je užívá nesprávně: „samotný“ je od slova „samota“, je to tedy něco, co je osamělé, ale to diplomant nejspíš na mysli neměl!

5. Případné další vyjádření k práci:

Pozitivně hodnotím pohled do historie i do zahraničních právních úprav.

Nemohu souhlasit s tím, že diplomant ze všech pro d.p. použitých pramenů v cizích jazycích překládá sám (o tom všem viz již výše), jinak řečeno, nedrží se konstantních slovníků, resp. o své újmě „vymýšlí telegraf“, žel i tak, že jím zvolené výrazy posunují, resp. mění význam původního textu. Proč potom některé výrazy nepřeloží vůbec, vždyť právě již nabídkou možných variant překladu by čtenáře jistě obohatil. (Jak by mu bylo pomohlo, kdyby četl Roučka-Sedláčka!)

Diplomant se nezabýval otázkou, pro analýzu institutu „úhrnku“ zásadní, o jakou věc se vlastně jedná, resp. jakou věc dnes má a dříve měl zákonodárce/měli zákonodárci na mysli. Nereflektuje problém rozdílu mezi věcí v právním smyslu a jednotlivou věcí dotýkatelnou, hmotnou. Vždyť od vyřešení této otázky se odvíjí všechny další konkluze (má odraz i v úvaze o jiné formulaci § 1918 OZ 2012).

Diplomant se sice zabýval otázkou, jaký smysl, resp. účel nebo význam má „úhrnek“, zda je to způsob převodu, způsob určení předmětu převodu nebo snad něco jiného, ale nevyřešil ji, čili rezultat nemohl ani řádně odůvodnit. Nejde o hospodářskou funkci, ta je nesporná, vždyť víme, kdy a proč toto „paušální určení“ vzniklo (ostatně tím se diplomant také nezabýval; německé „Bausch“, resp. „Pausch“ prošlo velmi dlouhým a zajímavým vývojem a slovo „paušál“, „paušální“ patří do skupiny slov německého původu v naší řeči), ale jde o to, k čemu v (smluvní) normě „úhrnek“ patří.

Diplomant také ne dostatečně řešil otázku vztahu mezi věcí hromadnou a institutem úhrnku.

Že se zákonodárce, a to žel dost často, vyjadřuje nepřesně, to je sice pravda, ale pokud jde právě jen o chybu ve vyjádření, ne o chybu v obsahu normy, ještě to nevyvolává potřebu zákon přepisovat, resp. vymýšlet jiné znění. Vzhledem k vlastní zkušenosti dodávám, že náležitá formulace právní normy je práce velmi nesnadná a vyžaduje jistou míru odbornosti. (Bylo by zajímavé se dozvědět, co by mohlo být podnětem pro novou formulaci dotyčného ustanovení OZ 2012.)

K některým jednotlivostem (jen vybrané).

Z jakého důvodu připisuje diplomant Digestům „deskriptivní charakter“? Vždyť přece Digesta ... ne, nemá smysl tady informovat o podstatě této sbírky. Na Digestech opravdu nic deskriptivního není.

Pokud tzv. Josefínský zákoník postrádal obligační část, nelze tvrdit, že se „úhrnek“ vytratil.

Diplomant opakovaně mluví o „komentářové literatuře“, ale cituje z jednoho jediného pramene (N.B. citace jsou nepřesné a chybí autor dotyčné části textu.)

Na str. 36 hovoří diplomant o sankcích vadných právních jednání. Pochybuji, že rozumí sankci zdánlivosti, resp. jejím následkům. Otázku sankcí pak diplomant řeší i na násl. straně. Jaká sankce podle názoru diplomanta je vlastně na místě?

Str. 37: nejde přece jen o „převodce“, ale o obě strany a o jejich ujednání!

Str. 42: plete platnost s účinností.

Str. 59: zásadní chyba! VOZ na území Slovenska neplatil!!

K závěru d.p.: Závěr d.p. žel neobsahuje to, co se od závěru jakékoli práce (závěrečné práce především) očekává, diplomant závěr pojal jako narativní podobu obsahu d.p.

A ještě slovo na závěr: institut „úhrnku“ se po celou dobu své právní existence neměnil, měnil se jen názor zákonodárců na vhodnou formulaci.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě: Nechtě se diplomant vyjádří alespoň k některým otázkám, které vyplývají z namítaných nedostatků d.p., tj. jednak k funkci úhrnku v právní normě (smluvní), jednak k otázce vztahu věci hromadné a „úhrnku“.

7. Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě: Vzhledem k tomu, že předložená diplomová práce splňuje požadavky kladené na práce tohoto druhu, a to jak po stránce obsahové, tak po stránce formální, doporučuji práci k obhajobě.

8. Navržený klasifikační stupeň: velmi dobře – dobře.

V Praze dne 26.října 2023

doc. JUDr. Michaela Hendrychová, CSc.
oponentka diplomové práce